

Slavonijo zemljo plemenita (2)

Autor Administrator

Slavonijo zemljo plemenita

A.Bukovac

Oj Baranjo lipa i bogata

Žitna polja redovi dukata...

...Mi smo odmah zaposjeli veliki teškoni stol od najbolje slavonske hrastovine rezerviran za nas i pogledavali prema sredini prostorije gdje se na velikoj crvenoj peći od cigle pripremao ručak, odakle se irio vrlo primamljiv miris. Nakon èokanja prave domaæe lozovaæe sa smokvama i kostelima, zaboravili smo na umor i postali razgovorljiviji, nakon odliènog ruèka ispod peke i najboljeg baranjskog vina potekla je pjesma, a kad su se pojavili tamburaši svi smo bili na nogama...

Osijek

U Osijeku smo u rano predvečerje. Unatoč možda višim neboderima ipak se nekako najbolje ističe crveni toranj katedrale. Skoro do njegovih sredina grada vode nizovi ulica s obje strane ulice, bez neke veće razlike od orova koje smo gledali uz put kroz slavonska naselja. Sredine, a to je već nešto drugo: arhitektura jednaka onoj u Zagrebu iz doba Monarhije, samo, nekako više po mjeri čovjeka, manjih volumena i s više parkova i zelenila.

Opet slušamo profesora o dugoj povijesti grada, posebno o tome kako je 1991., nakon posljednje provale barbara s istoka, bio pretvoren u pravu utvrdu i kako se unatoč egzodusu velikog dijela građana, neviđenom hrabrošću onih koji su ostali, uz velike žrtve i stradanja, uspješno obranio. Ubrzo smo u našem hotelu Mursa uz Željeznički kolodvor; kratki odmor i nakon toga etnja uz Dravu, uz Tvrđu i kroz srednji dio grada. Pokušao sam uhvatiti Sonyevim objektivnom dijelom tog sklada. Provjerite u Galeriji.

Gotovo 8000 godina ljudskog prisustva na blagoj uzvisini uz desnu obalu Drave, dvadesetak kilometara od njezina ušća u Dunav, svjedoči o iznimnom značaju toga mjesta, te na njemu nije bez razloga smješten danas najsuvremenije opremljen arheološki muzej u Hrvatskoj.

Da je baš tu, oduvijek, raskršće glavnih puteva između juga i sjevera te, tokovima rijeka, između zapada i istoka Evrope pa i Azije, svjedoče već i nalazi iz neolitika, zatim predmeti iz doba Misa i Kelta koji su u ove krajeve donijeli vještine metalurgije, proizvodnje stakla i lončarskog kola, te ostaci rimske kolonije i biskupije - Murse i prvog kamenog mosta preko Drave.

Kasnije, u 7. st., naselje Hrvata i Avara, imena koje nosi i danas, pa utvrđeni

srednjevjekovni
grad dokumentiran u ispravi kralja Emerika 1196.g., a zatim i s jedinstvenim
turskog
sandžaka te ishodište 8 km dugog Sulejmanova mosta, smatranog osmim
svjetskim
čudom.

Rascijepljen na tri, uzajamno nezavisna, barokna
grada u 17.
st, tvrđavu, te gornji i donji, pa nakon stoljeća ponovno sjedinjen u
jedan.
Grad prve tiskare i prvog tramvaja u ovom dijelu Europe, grad Josipa
Jurja
Strossmayera, nobelovaca Ružičke i Preloga, kardinala Štrossmayera, grad
parkova,
grad secesije i moderne. Grad povijesti industrije s tradicijom čak 85
tvornica
s jedne i središte poljoprivrednog kraja s druge strane, sveučilišni
centar i
srce Slavonije, grad Osijek.

Baranja

Oj Baranjo lipa i bogata

Žitna polja redovi dukata...

Jedva sam čekao da vidim Baranju. I vidio sam
zapravo, ono
što sam već otprije znao: lijepo obrađena
beskrajna polja, umarci, vinogradi, voćnjaci kanali, jednako
lijepa
slika kao i ona dan ranije, samo, čini se još dojmljivija, još moćnija. I tako, sve od Osijeka do mađarske
granice.
Nije čudo što su nam za tim komadom Hrvatske tako često posezali. Nadam
se da
čemo je uspjeti sačuvati.

Kopački rit

...Kopački rit sa svojim prirodnim ljepotama i ekološkim vrijednostima predstavlja jedno od najznačajnijih odredišta kontinentalne Hrvatske. Deseci tisuća ptica, jezera i kanali prepuni riba, stada jelena, divljih svinja, milijuni žaba, procvjetale ritske livade samo su dio bogatstva koje je moguće vidjeti i doživjeti u Kopačkom ritu....

Tijekom vožnje kanalom otkrivali su nam se sve ljepote i ljepote pejzaži; članovi lovačkog društva iz Dugog sela koje me je svojim uniformama podsjetilo na tajerceo pjevu; ili su i izvodili dok je mlada simpatična studentica ozbiljno odrađivala svoj sat iz biologije, otkrivajući nam niz detalja o flori i fauni Kopačkog rita. Nažalost, ovoga puta, životinje su nam otkazale gostoprimstvo i potpuno su nas ignorirale. Od svih vidjeli smo samo par pataka ili gusaka i ništa više. Drugi put.

Aljma;

Dolazak naše male skupine pred novu modernističku aljmačku crkvu, koja je mene svojim izgledom podsjetila na stiliziranog labuda, pozdravilo je veselo crkveno zvono. Župnik o. Ante Markić objasnio je da se tako pozdravljaju svi hodočasnici. Nakon mise ukrajko nam je ispričao najvažnije detalje iz uzbudljive, duge i teške povijesti župe, posebno novije.

Malo mjesto na krajnjem istoku Hrvatske, odmah uz Dunav, za koje se nalaze dokazi prisutnosti Hrvata još od prve polovine XIV stoljeća. Nikada nije bilo lako, ali ...posebno su bili teški dani kada je cjelokupni hrvatski puk sa svojim svećenikom, nakon što su 1. kolovoza 1991., JNA i srpske paravojne jedinice opkolile Aljma, Erdut i Dealj i počeli

ih
razarati teškim oružjem, morao iæi u progonstvo. Jedini izlaz bio je
Dunav i
Drava. Svijet su obišle televizijske
slike zaplakanih, nemoænih i
bolesnih ljudi svih dobi, koji pred smrtnom opasnošæu, zajedno sa
župnikom
Antom Markiæem, u pratnji branitelja, jedni u improviziranim nosilima,
drugi s
plastiènim vreæicama u rukama, ulaze u laðe – teglenice i hitaju Osijek.
Aljmaško svetište i župni dom odmah su opljaèkani, a uskoro i
razrušeni...(RKŽU
Pohoðenja Marijina Aljmaš).

Progonstvo je potrajalo sedam dugih godina. Crkva je obnovljena uz
pomoæ
cijele društvene zajednice. U subotu, 1.
kolovoza 1998. godine, na osobit i do tada neviðeno sveèani naèin,
vraæen je
kip Gospe od Utoèišta u Aljmaš. Gospa „prognanica“ postala je Gospom
„povratnicom“. Nadnevak povratka nije izabran sluèajno. Bilo je to toèno
u dan
sedma godišnjica progonstva žitelja Aljmaša, Dalja i Erduta.

Ruèak
u Baranji

Ruèak u selu Karanac pokraj Kneževih
vinograda. Gostionica izvana ni po èemu drugaèija od ostalih kuæa u
šoru, ali
kad uðete u dvorište ipak je drugaèije; uz sve detalje tipiène za seosko
gospodarstvo tu je niz manjih pomoænih
kuæica i nadstrešnica, s pokojom
voækom i dosta cvijeæa – velika i
lijepo u seoskom stilu ureðena restauracija
u kojoj smo
zatekli veselo i raspjevano društvo.

Mi smo odmah zaposjeli veliki teškiki stol od najbolje slavonske hrastovine rezerviran za nas i pogledavali prema sredini prostorije gdje se na velikoj crvenoj peći od slavonske cigle, ili nekom posebnom ognjištu pripremao naš ručak, odakle se miris vrlo primamljiv miris. Nakon èokanja prave domaæe lozovaèe sa smokvama i kostelima, zaboravili smo na umor i postali razgovorljiviji, nakon odliènog ručka ispod peke i najboljeg baranjskog vina potekla je pjesma, a kad su se pojavili tamburaši svi smo bili na nogama.

Bilo je lijepo. Pri odlasku doznajemo da je gazda s bunjevaèkim èetrom na glavi i èeretskim osmjehom na licu, druga generacija doseljenika iz Hecegovine. Zapamtit æemo ovaj lijepi dan – prokomentirao je profesor. Lijepa naša Baranja.

Maturalna zabava

Uveèer, nakon što smo cijeli dan gledali i divili se raskošnoj Baranje, njenoj ravnici, našim majkama i moèvarama, pokušavali dokuèiti mirinu i dubinu moænog Dunava, koji je i hrvatski, što ono nedavno zaboravio èe naš prijatelj Austrijanci; nakon što nas je profesor dobro potresao podsjeæanjem na stradanja našeg naroda tijekom surove barbarske agresije na njihova sela i domove, evo nas ponovo u našoj bazi – hotelu Mursi.

Veèera zajedno s maturantima. Mi na jednoj, oni na drugoj strani. Pravi poklon, mada neplaniran. Da je trebalo mi bismo i platili. Kakva prigoda za vlastite reminiscencije. Toalete, gola

ramena, teško s visokim petama, pametni govori, s dosta mladenačkog idealizma i entuzijazma, zahvaljivanje profesorima, obećanja da nikada neće zaboraviti svoju školu, prijatelje, simpatije.... Što li će ostati od toga za koju godinu?

Nakon govora- glazba: najprije valcer, a onda odmah: decibeli, turbo folk, i "bolje živim nego ministar..." Otišli smo na počinak.

Vukovar – hrvatski Alamo

Vukovar, Vukovar, dok protječu vode dunavske,

Vukovar, Vukovar, stoji na braniku naše Hrvatske

{moszoomthumb imgid=1295 itemid=35 caption=( )}

Glavni cilj našeg putovanja, ili bolje reći hoda. Idemo se pokloniti tom Gradu i u duhu zagrliti njegove ljude koji su toliko zadužili Hrvatsku, pokazali "herojstvo kakvo možda ne poznaje europska ratna povijest, herojstvo u kojem dvije ili tri tisuće samoniklih vojnika i deset tisuća civila stotinu dana odolijevaju napadima tisuću tenkova, topova,

haubica, raketnih bacaèa, stotina zrakoplova i stotine tisuæa pješaka; (S. Letica 1991.) i podnijeli teško zamislivu žrtvu i stradanje; idemo pomoliti se i zapaliti svijeæu pred velikim križem na Spomen groblju i na mjestu masovne egzekucije dvjesto ranjenih i nemoænih. "Jer ono što se dogodilo u Vukovaru premauje, svojom moralnom vrijednoæu, važnost sigetskog mita (za Hrvate), ili kosovskog mita (za Srbe), ili Alama (za Amerikance...." (S.L.)

Profesor opet niže podatke o vukovarskoj epopeji. Grad je bio opkoljen i napadnut od strane najelitnije motorizirane jedinice jugoslavenske vojske s oko 600 tenkova i oko 50 tisuæa dobro naoružanih vojnika. Vojni analitièari su pretpostavljali kako Vukovar može izdržati nave tri dana, međutim, održao se tri mjeseca a jugo-èetnièke snage su pretrpjele neviđene gubitke.

Branitelji su uništili ukupno 500 srpskih oklopnih vozila, od èega èak 200 tenkova. Oboreno je 25 borbenih zrakoplova. Broj ubijenih neprijatelja procjenjuje se na 10 do 15 tisuæa, a ranjenih je dvostruko više. Nakon devedeset dana nadljudskog otpora Vukovar je 18. studenoga 1991. okupiran.

Više od 90 posto zgrada porušeno je do temelja. Devedeset dana cijeli je grad proveo u podrumima, skloništim, 56 dana nisu imali struje; samo uz veliku opasnost i rizik za život dolazilo se do vode i hrane, veze sa svijetom bile su prekinute.

{moszoomthumb imgid=1268 itemid=35 caption=( )}

Nakon okupacije poèinje neviđeni teror. Jugoslavenska vojska i èetnici koje predvode zloèinci - major Škrljanin i Miroslav Radiæ - odvođe u nepoznatom smjeru branitelje, djecu, civile. Nije pošteđeno ni 12 djelatnika vukovarske bolnice i 261 ranjenik. Sudbina mnogih od njih još je i danas nepoznata, a masovne grobnice na Ovèari, vukovarskom Novom groblju i na drugim lokacijama govore o strašnoj sudbini èetnièkih zarobljenika.

Vozimo se polako Trpinjskom cestom na kojoj su zauvijek zaustavljene mnoge velike i ružne gusjenice srpskog oklopa, i koja je bila posljednje što je vidio mnogi njihov vojnik, za kojim je zakukala mnoga majka Jugovijeta. Ali, tko im je kriv što su imali na tuđe, na Hrvatsko i što su ih s cvijetnim buketima ispraznili, nadajući se sigurnoj i lakoj pobjedi, slavi, a valjda i plijenu.

Mjesto sjećanja, Vukovarska bolnica, 1991.

Najprije dvoumljenje hoću li se javiti prijateljima koji rade ovdje. Nešto su nam oslabile veze u posljednje vrijeme, ne mogu se domisliti razlozima. Odustajem. Ipak šaljem SMS pozdrav, koji ostaje neuzvraćen. Ali što se može, život teče dalje.

Krećemo se podrumom Bolnice, koji je u vrijeme okupacije bio mjesto spasa za mnoge; mlada, simpatična žena s prezimenom Soldo, koje ju odmah legitimira, s ponosom, ali i nekom sjetom, priča ne samo dobro naučenu, nego i proživljenu lekciju.

...Unatoč jasno vidljivim oznakama Crvenog križa na krovu i dvorištu, na vukovarsku je bolnicu tijekom opsade prosječno padalo oko 70 do 80 granata dnevno; kadkad i više od 700 granata....Na temelju dostupnih podataka, može se reći da je tijekom opsade Vukovara u Medicinski centar Vukovar primljeno i obrađeno oko 2500 pacijenata. Pri tome je izvršeno oko 1000 većih operacijskih zahvata. Najmlađi ranjenik je imao 6 mjeseci, a najstariji 88 godina. Tijekom opsade u bolnici se rodilo 16-ero djece, od kojih jedno nedonoseći teško samo 700 grama, umrlo trećega dana nakon rođenja. Svi ranjenici su jednako zbrinuti bez obzira na njihovu vjeru ili nacionalnu

pripadnost. U

bolnici su liječeni i ranjeni vojnici agresorske JNA, čak i ozloglašeni pripadnici srpskih paravojsnih postrojbi.

Nakon što su okupirale

Vukovar i ušle u bolnicu, snage JNA i paravojsnih postrojbi su 20.

studenoga

1991. iz bolnice izvele oko 400 ranjenika, djelatnika, te članova njihovih

obitelji i drugih civila. Najmanje 267 osoba izvedenih iz bolnice

ubijeno je

ili se vode kao nestale. Samo na Ovčari je ubijeno 200 osoba, među

kojima i 20

djelatnika bolnice. (Ante Nazor, MS Vukovarska bolnica 1991...)

Nakon obilaska

Bolnice vozimo se prema

Memorijalnom groblju, gdje su posljednje

počivali i naiz različitih masovnih

stratišta ekshumirani

zemni ostaci poginulih branitelja i

civila. Dostojno i lijepo. Mladici, vrlo uljudan i dobro obaviješten,

priča

nam do u detalje o stradanjima tijekom

devedeset dana opsade i razaranja

Vukovara, o broju poginulih, sahranjenih, odvedenih i nestalih.

Ova najveća masovna grobnica u Europi

nakon II. svjetskog rata nalazi se na istočnom prilazu Vukovaru. Kažu da

slika

govori više od tisuću riječi, ali jedno je ovo mjesto vidjeti na slici

ili

televiziji, a nešto sasvim drugo biti ovdje fizički nazočan. Tada riječi

ostaju

u zraku i samo želite sliku koja se pruža pred vama upiti u sebe i nikad

je ne

zaboraviti, ponijeti sa sobom u svoj grad sliku 938 bijelih

križeva od kojih svaki simbolizira jednu žrtvu,

ekshumiranu ovdje. Ovdje su pokopane cijele generacije, mladost Vukovara

i svih

krajeva Hrvatske. Ovdje postajemo bespomoćni. Priča o tehničkim

karakteristikama,

veličini spomenika čini se besmislena i jedino što možemo je pokloniti

im se i

zahvaliti. Kažu da je ovo jedno od najljepših groblja. Oni takvo i

zaslužuju.

Bilo bi bolje da nikad nije ni moralo nastati.

http://www.turizamvukovar.hr/index.php?lang=hr&article_id=101

Obilazimo groblje, molimo se, s pijetetom ponešto fotografiramo.

U prvom planu dva heroja- Blago Zadro i Nikola Babić. Prvi poginuo tijekom

akcije u obrani grada, a drugome, koji je odmah uništavao po desetak neprijateljskih tenkova u jednom danu, nakon rata, tko zna zbog kakvih rana, možda za to je drugom zamijenio slobodnu

Hrvatsku, izmučeno srce više nije moglo dalje. Ćitamo prezimena - gotovo svako drugu upućuje na južno porijeklo.

Eto razloga za sotonizaciju od strane svih onih kojima slobodna Hrvatska nikad

nije bila san ni ideal, od strane "čuvara Jugoslavije";

Ovčara

Sljedeća postaja – Ovčara. Mjesto egzekucije dvjesto

ranjenika odvezenih iz bolnice, među kojima je bio i heroj Siniša

Glavina,

duša i glas Vukovara u najtežim trenucima. Blaga uzvisina, na kojoj se odmah uz

cestu zeleni malo četvrtasto polje,

otprilike 7 x 5 kvadratnih

metara, zasađeno čempresima, još

uvijek niskim, njih 200, u spomen 200

ranjenika, tu dovedenih, ubijenih i

zatrtanih. Samo zahvaljujući pukom slučajju i sreći da je jedan

zarobljenik uspio

uteći iz kamiona i skrenuti pozornost na to mjesto, to strašno masovno

stratište je otkriveno. U protivnom, možda ne bi

nikada. Jer, slučajno, u toj

nepreglednoj ravnici, pronaći jedno

takvo malo mjesto bez ikakve

informacije, u pravom smislu je isto kao pronaći iglu u plastu sijena.

Tromblon

Na blagoj uzvisini čitoke ravnice, tik uz put, ispred polja

čempresa, a iza mramorne ploče na kojoj

piše da je tu 20. studenoga 1991.

surovo likvidirano 200 ranjenika doveđenih iz vukovarske bolnice, dočeka

nas čovjek mlađe dobi, ne

stariji od četrdeset godina, vitka stasa, mršav,

mišav, kratko očišćan, s krunicom oko

vrata, u ratničkoj uniformi i tenisicama

na nogama.

Odmah sam ga prepoznao - jedan od vukovarskih heroja, Petar Janjić, ratničkog imena Trmblon, vukovarska legenda. Sam nadimak govori o njegovoj specijalnosti tijekom rata. On ne samo da je uspio uništiti preko dvadesetak neprijateljskih tenkova, izvukao se bezbroj puta iz nemogućih situacija, preživjeti smrtonosno srpsko zarobljeništvo i višestruko ranjavanje, nego i napisati odličnu knjigu "Žedni krvi gladni izdaje"; u kojoj opisuje kako su on i njegovi suborci branili svoj grad i kroz kakve su patnje i stradanja prošli. (link)

Kao da se upravo vratio iz ratne akcije s Trpinjske ceste, ili Hercegovačke ulice, ili Borova naselja, ili bilo kojega drugog dijela Vukovara kamo je sa svojim udarnim vodom jurio kad je bilo najteže i gdje je izgubio najbolje prijatelje; onako mršav, gotovo beztjelesan, grozničava pogleda, poput duha koji bdi bez prestanka iznad ovih čempresa i ove ravnice, iznad sjena pobijenih suboraca, koje jedino on vidi; kazuje nam "to je bilo, "to se događalo; o patnjama i neizrecivim stradanjima za vrijeme devedest dana opsade. "Da se zna. Da se ne zaboravi."

Ogorčen je na odnos vlasti prema braniteljima. "Ovo mjesto zaslužuje više pijeteta. Onaj je spomenik predaleko (od čempresa), kome je postavljen, mogli su ga staviti i u kukuruze. Ovdje je moj najbolji prijatelj. Ovdje je i moja krv". Netko ga pokušava malo umiriti: "Bit će bolje, dobro je". "Nije dobro" uzvraća žestoko i nema više razgovora.

Pitam se je li moglo biti drugačije ovo s braniteljima. Toliko udruga, toliko podjela, toliko nezadovoljstva i toliko frustracija. Toliko negativne energije koja svako malo eksplodira. Kao destrukcija ili kao autodestrukcija. Ja mislim da je moglo biti drukčije. I bolje.

Nitko od branitelja, onih pravih, nije
išao u rat radi privilegija. Niti rente, niti
priznanja
ni nagrada. Oni su išli braniti svoju domovinu, svoju Hrvatsku; željeli
ju,
sanjali, mislili, nadali joj se,
oèekivali ju kao zemlju
pravde, demokracije, zemlju
jednakih šansi za sve; zemlju u kojoj æe se cijenti poštenje, rad, èestitost, pa i njihov
doprinost domovini.

A što je od toga ostvareno? Oni
najbolje znaju. Ali, ništa nije
izgubljeno, sve se može ispraviti, treba saèuvati vjeru i nadu. Ako smo
pobijedili u ratu, zašto ne bi i u miru.
I teža vremena je ovaj naš narod
preživio. Kakva bila bila, Hrvatska je sada èinjenica
na karti svijeta.

Majka heroja - baka
Mila Zadro

Potreseni svime viđenim u
Bolnici, nastavili smo obilazak
povijesnih mjesta ne izlazeæi iz autobusa. Profesor do u detalje
opisuje
gdje su bile najjaæe borbe, gdje su bile utvrðene toèke, gdje je
poginuo Blago
Zadru, gdje je uništeno najviše tenkova, koje je mjesto prvo palo, koje
posljednje, koji su bili pravci proboja prema slobodnoj teritoriji.

Najednom stajemo pred brojem 65. Otvara se prozor i
pojavi
se nasmiješeno lice starice. Trenutak kasnije veæ je na terasi ispred
ulaza u
kuæu. Smiješak ne silazi s lica. Pozdravit æe ju samo profesor, njen
neæak; mi
neæemo ni izlaziti iz autobusa, da je ne
bi optereæivali. Jer, nije njoj lako s
njenih devedeset godina i dvije štake, bez kojih ne može.

Ali, nakon pozdrava s neæakom, ona se okreæe prema nama i s širokim, toplim osmijehom na

licu poziva da dođemo svi. Nema nam druge. Pozdravljamo se, rukujemo, razgovaramo. Na stolu obavezno piše dobrodošlice, zna se koje – ono sa smokvama i košunom. "Pa vi bi proširili kuće a da ne svraite baki!" kori nas blagim glasom.

Pokušavam u tom neizrecivo toplom biću, na njenom licu, u njenoj pojavi, otkriti – to je to ona mogla dati svome djetetu da se u njemu rodi neustrašivi heroj koji ne ustuknu pred hordama barbara, ni pred njihovim oklopom i cijevima, ni pred samom smrću. Sjetih se i svoje majke koja je je bila istih godina kao i baka Mila kada je zauvijek otišla bez povratka, tamo gdje nema ni bola ni patnje ni straha. I istog pogleda i osmjeha. Ona je, èini mi se bila malo "krtija" prema meni.

Ilok

Voze se prema Iloku kroz prelijepu pejzaže sada malo brežuljkaste ravnice pod rascvjetalim vošnjacima, nepreglednim vinogradima i zelenim površinama zasijanim žitaricama, prolazimo kroz Lovas i Šarengrad. Opet podsjećanje na nedavno minulo vrijeme progona i stradanja.

U Lovasu pedesetak ljudi ni krivih ni dužnih, natjerano je da idu kroz minska polja. Tko nije htio, dobio je metak u zatiljak. Samo za to – to su bili Hrvati. Mnogi su poginuli, drugi obogaljeni, a oni koji su preživjeli još uvijek nose teške traume.

I evo nas u Iloku, gradiću duge i bogate povijesti, najistočnijem dijelu Hrvatske, na desnoj obali Dunava i obroncima Fruške gore. Sudbina ovdašnjeg puka u posljednjem ratu je bila nešto drugačija, malo lakša – prihvatili su neizbježno progonstvo, proširili bez žrtava i nakon rata vratili se nazad, i sada opet uzgajaju najbolje grožđe i proizvode najbolja vina, među njima i ono kraljevsko – iloški traminac. Tajnoviti su putevi Gospodnji.

Ilok je poznat po franjevaèkom samostanu u kojemu je godine 1456. sahranjen glasoviti talijanski franjevac sv. Ivan Kapistran, a i kao stoljetno središte proizvodnje najboljeg srijemskog vina, koje su još renesansni pisci smatrali najhvaljenijim vinom na èitavom sjeveru;

Najznaèajniji gospodar Iloka bio je Nikola Iloèki, erdeljski vojvoda, jedan od najmoænijih ugarskih velikaša svog doba. Bio je ban Slavonije, Hrvatske i Maèeve, kovao je novac, a umro je 1477. godine s naslovom kralja Bosne. Goleme obiteljske posjede naslijedio je sin Lovro, bosanski herceg i maèvanski ban, koji je kao jedan od najmoænijih feudalaca svoga vremena ugrožavao i samoga kralja.

Dominantan položaj grada na brijegu uz Dunav omogućio je postupan i siguran razvoj Iloka. Vinogradi na plodnim ocjeditim lesnim zaravnima i padinama niskih uzvièenja iznad desne obale Dunava protežu se od renesansne utvrde Erdut (koju su u svojim putnim dnevnicima opisivali nekadašnji europski diplomati i poslanici, ploveæi niz Dunav prema "Visokoj Porti", dvoru osmanskih sul-tana) do znamenitih iloèkih vinskih podruma, iz kojih su neka vina u XIX. stoljeæu bila ovjenèana priznanjima na svjetskim izložbama u Parizu, Trstu, Beèu i Budimpešti.

Iloèki je gornji grad jedno od najljepših mjesta s kojih se, uz èuveni iloèki traminac, danas može širokim pogledom promatrati spokojni tok moænog Dunava i pri-torn oživljavati prizore iz burne prošlosti s njegovih obala.(HTZ)

Impresionirani smo èuvenim iloèkim vinskim podrumima u obliku dugih tunela duboko u utrobi zemlje s dugim nizovima ogromnih hrastovih baèava s obje strane. Kažu da samo u jednu stane 20

do 30 tisuća litara, a čini se da ih ima na stotine. Tu je temperatura uvijek ista, idealna za čuvanje vina, neovisno o tome kako je vani, žega ili zima. Obično u podzemnim prostorima osjetim nelagodu, ali ovdje mi je nekako ugodno; ne bi mi bilo mrsko ovdje biti podrumar,

Nakon izlaska iz tog zanimljivog vinskog podzemnog svijeta evo nas u srednjovjekovnoj dvorani s dugim, masivnim hrastovim stolovima i isto takvim masivnim stolicama, i zamišljamo kako je sve to moglo izgledati u vrijeme velikog kralja Nikole Iločkog i njegove vlastele kad su slavili svoje rođendane i imendane, blagdane i vjenčanja, svoje pobjede i druge važne događaje, i slavimo se čedom kraljevskog iločkog traminca. Posebno je oduševljena naša voditeljica Milada. Mali čoping, poneka boca najboljeg lijeka za dušu i srce u torbi, i evo nas u busu za Zagreb, u sigurnim rukama naše vozačice Darka.

Pod snažnim dojmovima svega što smo vidjeli i čuli tijekom obilaska ove predivne zemlje, uz pomiješane osjećaje radosti zbog povratka svojim domovima i sjetom što ostavljamo ove krajeve i ovaj naš dobar, vrijedni i napušteni svijet, koji mi se sada čini malo usamljenim i ostavljenim, razmišljam kako se, unatoč tome što smo mali, nedovoljno međusebno poznaju i malo susreću sjever i jug, naš istok i zapad. I naši Dunav mi se učinio nekako sjetnim.

Ante Bukovac